Глава 2

Сондажи за мир

През пролетта цар Борис осъществява в Швейцария контакт с Алън Дълес, личен съветник на президента Франклин Рузвелт и бъдещ директор на ЦРУ, за да изясни актуалната позиция на Съединените щати при евентуално цялостно излизане на България от войната. Връзката е направена в Женева чрез дипломата Мильо Милев, бившия представител на Обединените нации Рене Шарон и предходния министър-председател Георги Кьосеиванов, по това време посланик в Швейцарската конфедерация. (22) След проведените разговори като най-сериозна пречка за промяна на курса се очертава американската неотстъпчивост към българското желание за запазване на новите територии в Беломорието и Македония. (23) Въпреки обезкуражителното начало Дълес предлага в своя шифрограма до Вашингтон от 6 март да се преразгледа американската позиция относно малките държави Румъния, Унгария, България и Хърватия. Препоръчва към тях да не се предявява искане за „безусловна капитулация", а да се търси по-гъвкав подход, защото откъсването на тези държави от Оста и преминаването им на страната на съюзниците би ускорило падането на Райха. (24) Допълнително уточнява, че това начинание би попречило и на съветската инвазия през Балканите към Триест. (25) На 4 май, след нова среща с Кьосеиванов, бъдещият директор на ЦРУ телеграфира във Вашингтон. Според информация от „най-важен" български източник Кьосеиванов излага идеята, че даденият някога германски ултиматум за преминаване на Вермахта през България може да бъде използван като прецедент от западните съюзници. „Това установи прецедент, който може да бъде еднакво приложим от съюзническите сили и ако те представят подобен ултиматум, „това ще бъде съобразено с желанието на народа", както е съобщено от източника." (26) С други думи, съюзническите сили ще бъдат допуснати в страната, стига те да дебаркират на Балканите. Макар „най-важният източник" да не е споменат поименно, не е трудно да бъде разпознат характерният дипломатически подход на българския цар.

По това време ситуацията на Източния фронт е патова. След унищожаването на 6-а германска армия при Сталинград започналото съветско настъпление е спряно. Фелдмаршал Манщайн контраатакува, разгромява 3-та съветска танкова армия и превзема обратно Харков. В медиите усилено се дискутира възможността за сепаративен мир. Подобни коментари съвсем не се оказват безпочвени. Молотов и Рибентроп се срещат тайно в Кьонигсберг (Калининград), но не успяват да се разберат. Хитлер иска да запази част от завзетите територии, докато Съветите настояват за изтегляне на Вермахта на довоенните граници (27) Обсъждането на подобен мир с Хитлер зад гърба на САЩ и Великобритания достатъчно красноречиво показва липсата на каквато и да е лоялност към съюзниците у Сталин и не заслужава коментар. Неслучайно впоследствие Кремъл се е опитвал всячески да заличава всички следи за кьонигсбергските пазарлъци.